ЦЕТИЊСКИ ВЈЕСНИК

ИЗЛАЗИ СРИЈЕДОМ И СУБОТОМ

Цијена: за Црну Гору на годину 10 круна, на по године 5 круна; ван земље 15 франака у злату.

Уређује: ОДБОР

Адреса: „Цетињски Вјесник“ — Цетиње; Adresse: „Le Courrier de Cettigné“ — Cettigné (Monténégro)

Појединачни број 10 пара.

БРОЈ 37. ЦЕТИЊЕ, СУБОТА 14. МАЈА 1911. ГОД. ГОДИНА IV.

Цетиње, 14. маја

Као и назад неколико година мароканско питање изазвало је сада узбуђење у политичким круговима. Ушљед укрштања интереса европских држава и народа у Мароку запријетила је озбиљна опасност да не дође до сукоба и да се не угрози европски мир.

И док се раније сва спорна питања изнијела пред конференцију заинтересованих сила, која се у мало није кобно свршила по Њемачку, а која је Француској донијела велике користи и дала јој нарочита права, дотле сада пријетила је опасност да не дође до конфликта између Француске и Њемачке.

Закључци конференције у Алгесирасу и ако су дали тада Француској нарочите привилегије, ипак су у Мароку дозвољавали и осталим великим силама, да и оне могу бити од утицаја, што је доцније Њемачка обилно искоришћавала, да би потисла Француску.

И ко зна како би се то закулисно такмичење свршило, да сада није поново букнуо у Мароку устанак и да нијесу интереси великијех сила тамо доведени ушљед тога у питање.

Користећи се тим устанком Француска је одмах у Мароко послала своју војску противу устаника и постала неограничени господар у побуњеним крајевима.

То је у Њемачкој изазвало буру негодовања противу Француске. Бојећи се, да Француска на њену штету не завлада Мароком и сферу свога утицаја не прошири и утврди, Њемачка је почела да се буни противу акције Француске и да је оптужује како силом изазива сукобе и да иде за освајањем Марока. Француска, изјављују њемачки листови, у Мароку води прави рат и како ће то стати много новаца, тражиће оштете од Марока. Како је Мароко презадужен, он јој те ратне оштете неће моћи исплатити и тако ће Француска заузети нека мароканска мјеста у име оштете, чиме ће бити повријеђен алгесирански уговор.

Француска се на то слабо освртала и наставила је своју акцију у започетом правцу, нашта је Њемачка стала још жешће да пријети како неће допустити, да се њена права крње и да ће, ако Француска продужи да гази уговоре и угрожава алгесираски уговор, тражити оштету али не од Марока него непосредно од Француске.

Остиле силе, а особито Енглеска и Русија, нијесу се осврталe на те оптужбе и пријетње Њемачке, изјављујући да одобравају акцију Француске у Мароку, јер налазе да је Француска до сада дала довољно гаранције да не спада у оне државе што газе уговоре и да ће се строго придржавати алгесирског уговора.

Видјећи противу себе Енглеску и Русију, Њемачка је упела из свију сила, да их одстрани од Француске и да их придобије за себе. Ушљед тога и дошло је до посјете, које је учинио њемачки цар енглеском двору, а њемачки престолонашљедник руском двору.

Тим посјетама придавао се велики значај, јер је и једна и друга посјета била наперена противу Француске како би се одстраниле од ње Енглеска и Русија и како би се Француска изоловала.

Само што то настојавање није уродило никаквим плодом.

Те посјете ни мало нијесу могле да скрену ни Енглеску ни Русију са правога пута. И једна и друга остале су вјерне својој савезници, особито Русија.

Не одбијајући приближење њемачке, Русија је и даље остала уз Француску, што показује најбоље најновији обрт у мароканском питању. Јер Њемачка је изненадно заћутала са својим протестима и ратоборним пријетњама према Француској у мароканском питању и пропустила је Француској и да даље продужи своју акцију у Мароку.

Значи, Њемачка са својим настојавањем није успјела и нашла је на отпор. Зато је и нашла за најпаметније, кад јој и онако не може по жељи бити, да ућути и бескорисно не заоштрава ствар. Другим ријечима она је пред Француском устукнула, а то је искључиво заслуга Русије.

Нас то мароканско питање не занима у толикој мјери колико нас занима однос великих сила једних према других. Нарочито је по нас од важности једнодушно држање тројног споразума према тројном савезу и односи Енглеске и Русије с једне стране према Француској, а с друге стране према Њемачкој.

У вези са новим груписањем великијех сила, што нам је на домаку, јасно показује све ово, да можемо већ сигурно сматрати, да ћемо и у будуће видјети Русију ондје гдје је Енглеска и Француска и да је никакве махинације са стране неће скренути са правог пута и одвојити од њих.

А то је оно што је од велике важности по нас балканске народе.

Поглед по свијету

Ситуација у Хрватској и Славонији никако да се разбистри. Очекује се распуштање сабора и нови избори, али се сумња, да ће се тиме помоћи влада, јер и крај све агитације бану Томашићу неће моћи да испадне за руком да дође до већине са којом би могао да ради тако, да би могао да задовољава надлежне факторе у Угарској. Према њему је опозиција доста јака и доста компактна и тешко да ће моћи, као што се у Пешти надају, да сломи њен отпор. Због тога је бан Томашић био овијех дана у Пешти да се савјетује са угарском владом. Ресултат тога савјетовања био је тај, што је бану Томашићу остављено да покуша поново срећу на новим изборима.

Поводом тога „Neues Pester Journal“ јавља: Бан Томашић повратио се одавде након вишедневнога боравка у Загреб. Он се враћа за сада као шеф владе, који је остао на свом мјесту, али је добио задаћу, да љетње мјесеце употријеби за то, да хрватски сабор буде коначно способан за рад. Не успије ли овај покушај и након распуста сабора, до којег би имало доћи, то ће угарска влада, како се овдје држи, ипак коначно морати да на чело хрватске владе постави другога државника.

И опет све се своди на то, да Хрватска и Славонија никако не могу да изађу из политичких трзавица. Народ неће како му се из Пеште заповиједа, а у Пешти ни да чују за оно што народ у Хрватској и Славонији хоће.

Из глиба никако!

*

Листови јављају да је у Мексику закључен мир.

Цио устанак свео се на то што ће се све сломити на оне што су се до сада налазили на челу ове америчке републике.

Са таквим ресултатом устаници могу бити задовољни. И ако нијесу остварили дословно што су хтјели, ипак је њихов успјех у толико, што су постигли да сруше предсједника Диаза са неколико људи и што су их нагнали да преговарају с њима и испуњавају њихове захтјеве.

Предсједник Диаз одступио је, а и потпредсједник Корал одступиће. Министар спољних послова Дела Бара ће водити интеримистички предсједничке послове. Кабинет ће одступити у споразуму између вође и усташа Мадера и министра Дела Бара.

Тиме ће бити опет једна крвава епоха у повијести републике Мексико закључена и прошлости се предаје један човјек, који је републику Мексико у своје вријеме чврстом руком извео из крвавих метежа грађанскога рата и дигао је до велике и видне висине у благостању у сваком погледу.

Ако и завлада сада мир, проћи ће још дуго времена, док Мексико заборави на пошљедице ове дуготрајне и крваве борбе.

*

Познато је такмичење између Енглеске и Њемачке, Енглеска је прва снага на мору, па би Њемачка хтјела да јој доскочи, те се међу њима изродило силно такмичање у повећавању ратне мрнарице, ма да изгледа да се налазе у добрим односима. Али та нетрпељивост међу њима није ни изблиза онаква каква је између Француске и Њемачке и ако су њихови односи привидно добри. Између њих влада заклето непријатељство, које датира од времена од како су лијепе француске покрајине Елзас и Лотрингија потпале 1870—1871. г. под Њемачком. Француска не може никако да заборави на те своје изгубљене покрајине и једнако ради на освети. У срцима свију Француза дубоко је засијана жеља за осветом и њоме се свако у Француској запаја почев од дјетета, па све до најстаријег човјека.

На тај начин све оне лијепе пријатељске фразе, сва пријатељска посјећивања, што се измјењују између Француске и Њемачке нијесу ништа друго него празно обмањивање и заваривање. О томе свједочи и говор францускога команданта десетог пука Лиантеи-а на годишњици борбе од године 1871., у којима је и сам учествовао. Он је тај говор држао пред официрима и и многим политичарима и он гласи:

„Захваљујем вам у име војске на оном што јесте, на оном на што подсјећате и на оном што спремате. Ви сте спасли част, ми ћемо је опет успоставити. Нијесмо мислили да ће толике године протећи до реванша. Не напуштајмо наде, да ћемо видјети приближавање његовога часа. Доста је хуманитарних фраза о рату. Рат је закон а за потучене народе дужност. Не радимо ништа, да рат убрзамо, али не заборавимо никако, да имамо у срцу велику наду, коју нијесмо никада сахранили.“

Тајне уредништва

— Са конгреса новинара у Риму —

На конгресу међународног савеза новинара у Риму поведена је и ријеч о тајнама уредништва.

Како је то питање од замашног значаја заслужује, да се и ми на њему нарочито зауставимо.

Тајне уредништва треба сматрати као тајне исповиједи, јер тајне уредништва су чврст основ морала, који влада у појединим уредништвима. Што се те тајне чувају јаче, морал уредништва је већи, а како је он у тијесној вези са јавним друштвеним моралом, то се према њему оцјењује и морал друштва, у чијој је средини и сам лист. Неморално друштво може издржавати само неморлне листове, а честито никако. Најзад, по моралу листова оцјењује се и морал који влада у томе друштву и према томе листови су вјерно огледало околине своје.

Ако је друштвена средина у којој лист излази чиста, непокварена и морална, та публика у чистој и искреној побуди прилази уредништву, повјерава му се и тражи гостопримство у њему. Зато и уредништво треба према томе да се залаже за саму ствар и не одаје своје односе са публиком. То је потребно да чини из два разлога: из властитог интереса и у интересу саме ствари. Из властитог интереса треба да чини само за то, што чувањем тајне подиже свој углед и значај, задобија повјерење и олакшава својој дужности. А у интересу саме ствари треба да чини за то што тиме омогућава приступ публици и не излаже је никаквој опасности. На тај начин публика, без бојазни за себе, повјерава се уредништву и омогућава му да врши свој свети и узвишени позив.

Па и ако је јасно, да се тајна уредништва не смије издавати и да се мора чувати у највећој строгости, ипак се ради на присиљавању издавања тајна уредничких. То је дало повода да на конгресу проговоре д-р Јулије Лупшински из Берлина и Француз Камил де Сент-Обан. Први је изнио преглед покушаја, чињених у Њемачкој, да се уредници присиле да издају уредничке тајне. Већ педесет година брани се њемачка штампа од тих покушаја, које чини влада помоћу проширених правних средстава, глоба и затвора. Па и ако су та средства права инквизиција, на понос све штампе у Њемачкој може се рећи: никаква глоба и никакав затвор нијесу успјели, да се пристојан уредник понизи на денунцијанта и изда уредничку тајну. Сви покушаји влада у том правцу изјаловили су се, па ако их је у пошљедње доба било мање то не ће рећи, да их се влада одрекла већ да не зна шта би: уредници неодступно стоје код уредничке тајне и углед штампе у толико је скочио, док се ауторитет државне моћи смањио.

Већ 1861. био је затворен уредник листа „Magdeburger Zeitung“, да изнуде од њега да изда писца једног чланка. На то су уредници предали пруском сабору петицију, у којој траже промјену закона о штампи од 1911., који је допуштавао такво средство присиљавања. Саборска комисија израдила је 1862. основу закона, којом се одређује „да штампари, издавачи, комисионари и уредници не смију бити присиљавани да одају ко је писац или издавач књиге, чланка и огласа“. У образложењу ове законске основе рекло се: „Штампа је уредба, потребна за све народе, који хоће да имају слободну репрезентацију, потребнија од свега другога, јер је жила куцавица слободе, а ко хоће да посијече коријење штампи, ко хоће да исуши оживљавајући извор штампе, тај не ради за уставну слободу“.

Доња кућа примила је тај закон, али одбила га је горња кућа и влада. Остало је код старог. Влада је промијенила тактику и хтјела присилити новине, да све чланке доносе потписане. 1871. извели су њемачки новинари конгрес у Вратиславу, гдје су анонимност штампе прогласили за њено животно питање. Влада је на то одговорила тако, што је одредила да се затварају сви новинари, ради отказа свједочанства, који пред судом неће да одаду уредничку тајну, у ком случају пруски закон не ограничава трајање затвора, тако, да уредник може бити затворен доживотно, неће ли да свједочи оно што би била издаја уредничке тајне.

Међутим је Баденска 1861. створила закон, по ком нема дужности да се одаде уредничка тајна. То је постакло заступнике уредничке тајне, те 1874. у рајхстагу поднесоше законску основу исто-

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

га смисла. Но без успјеха. Влада је сад још жешће ударила на новине. До тада за неодавање уредничке тајне затвараху тамо одговорне уреднике. Сада буду затворени сви чланови редакције листа „Frankfurter Zeitung", па чак и метери, коректори и слагачи, јер нијесу хтели одати писца једног чланка.

Та борба у Њемачкој још није довршена. Влада вели, да је њој стало до тога, као чуварици правде како би починитељ деликта био кажњен. Новинари одговарају: Па ево нас, казните нас, али тајне уредничке не одајемо. Закон ослобађа од дужности свједочења мужа и жену, заручнике, најближе рођаке и исповједнике. Нека се то ослобођење распростре и на уреднике. Новине су јавни правни заступник свију, чије интересе заступају, па као што је правном заступнику признато право на чак и дужност да ћути да се не би нанијела штета слободи и самосталности његова положаја, тако треба и новинама неизбјежно слободе и самосталности и заштите од напада на анонимност. Штампа ради на моралном подизању људи и друштва. Свако ограничење ћутања смета јој да испуњава тај задатак. У том је оно више морално право, које држава мора да штеди и код новина.

То гледиште заступа њемачка штампа и сада, разумије се, конгрес римски потпуно је с њим сагласан.

Гледаћемо, да се, по могућности, доцније на ову ствар нарочито осврнемо.

Нови поглавар Босне

На мјесто генерала Варешанина, који је, по својој молби, пенсионисан, за новог поглавара Босне и Херцеговине постављен је генерал артиљерије Оскар Поћиорек, који је уједно постављен и за надзорника војске у Сарајеву.

Он се као рударски син родио 1853. у Блајбергу у Коринтији. Г. 1867. доспио је као земаљски питомац у војну академију у Клостербрику, а 1869. у бечку техничку војну академију, из које је 1871. изишао као потпоручник 2 пјешадиског пука. У мају 1873 као поручник пошао је Поћиорек у ратну школу, коју је од 1875. до 1877. похађао, па свршив је постао је 1877. генералштабни официр код 3. пјешадиске бригаде у Бечу. За вријеме окупације 1878. био је у 5. војном збору подмаршала барона Рамберга, а за тијем је уврштен у генералштабно одјељење 36. пјешачке дивизије подмаршала Штубенрауха. Послије окупације употријебљен је Поћиорек у генералкоманди у Загребу, гдје је 1. маја 1879. унапријеђен за генералштабнога капетана.

Године 1879. постављен је капетан Поћиорек у ратни архив у одјељењу за ратну историју, а годину дана доцније дошао је у одсјек за оперативне и нарочите генералштабне послове. Три године је провео онде, а за тијем је у новембру 1883. уврштен у четну службу у 17. пјешачки пук, одликован уједно војним крстом за заслуге. У мају 1886. опет позваше капетана Поћиорека у главни штаб и уврстише га у оперативни одсјек.

Године 1887. унапријеђен је Поћиорек за мајора, 1889. за потпуковника, а 1890. је одликован орденом жељезне круне III. р. Г. 1891. опет је провео у четној служби у 7. пјешачком пуку, а годину дана иза тога опет се вратио у оперативни одсјек, већ у чину генералштабнога пуковника. У мају 1898. унапријеђен је Поћиорек за генералмајора и команданта 64. пјеш. бригаде, када је одликован орденом жељезне круне II. р.

Године 1902. када је дотадашњи заступник начелника главнога штаба подмаршал Питрајх наименован ратним министром, позван је Поћиорек као заступник начелника главног штаба и у том положају је унапријеђен 1903. за подмаршала. Три године је провео Поћиорек на овом мјесту уз начелника главног штаба грофа Бека, а кад је овај 1906. разријешен од тога мјеста, разријешен је и Поћиорек и одликован је командерским крстом ордена Св. Стјепана. У прољеће 1907. предузео је подмаршал Поћиорек команду над 3. збором у Грацу. У јесен исте године подијељено му је достојанство правога тајног савјетника, а 1908. при прослави 60-годишњице владаре одликован је великим крстом ордена Фрања Јосипа. У новембру јубиларне године унапријеђен је Поћиорек за генерала артиљерије, лани у априлу за надзорника војске у Бечу, а подијељено му је и достојанство власника 102. пјешачког пука.

Из тога се види, да је он правио лијепу каријеру, али да се није никуд одвајао од војске, а како се налази близу шездесете године интересантно је зашто је постављен на овакав положај.

За њега се вели, да је по народности Словенац, нашта словеначки лист „Словенски Народ" вели, да му народност словеначку не спори, али зна, да је по духу и осјећању Нијемац.

Исто тако интересантно је и то, да новопостављени поглавар Босне и Херцеговине не зна језик, којим говори народ Босне и Херцеговине, да не зна српски.

Мисли

Не питај какви су закони, него какви су људи што их примјењују и како их извршују, јер Маколеј је рекао: Боље је имати нелибералне законе, који се примјењују у слободоумном духу, него либералне законе који се тумаче у духу непријатељском сваком напретку.

*

Кад би свако себи плео вијенац, нико га не би оплео од трња, па опет то многи и многи и несвјесно чине, јер ружа само на трну почива.

Ко штеди своје руке, излаже своје образе.

*

Заслуге се не цијене по способностима, него по томе како се те способности искоришћују.

*

Способни људи нијесу ријетки, али су ријетки они који од ње чине корисне употребе.

*

Свијет је научио или да грди или да хвали. Зато је увијек равнодушан према свима који не навлаче ни његову мржњу, ни завист.

*

Многи још нијесу начисто шта значи рад, па од туда је и разумљиво што се и највеће глупости и будалаштине радом називају. Ако би се тако судило, онда нерадника не би ни било.

Валси

Побуна у Арбанији

Дани пролазе а Тургут паша још никако да почне његову акцију у Арбанији о којој су се толике приче разносиле, јер свакако ово што се сада збива у Арбанији не може се назвати извршивање његове мисије. Шта ко ради, турска војска иде од села до села и пали куће, руши цркве, уништава и пустоши све што јој под руком дође и немилостиво пршти нејач без икаквог обзира. А десили се, да се сукоби са арбанашким устаницима, зна се већ да ће се повући и отићи одакле је дошла кад с мањим кад с већим губитцима.

У побуњеним крајевима стање је још једнако исто. Војска узалуд на њих наваљује. Они се држе свуда на својим позицијама и успјешно одољевају навали. У пошљедње вријеме није било великих окршаја, али сваки се сукоб завршавао тако, да се по томе не може испунити она вјеровања што се из турских извора шире, да ће побуна ускоро бити угушена. Напротив, она наговјешћује, да ће војска са устаницима имати још много посла и да их неће ни тако лако ни тако брзо, као што у Цариграду мисле, да сузбију и устанак угуше. Побуњеници се држе добро и стоје сада боље него су икад до сада стајали.

У пошљедње вријеме међу побуњеницима настао је један преокрет, који заслужује, да се забиљежи и да се нарочито истакне.

По операцијама, које је вршила овијех дана војска, устаници су закључили да војска тежи да их што више збуни и да учини пролаз војсци, која се налази у Гусињу како би омогућила да се споје. То су видјели из настојавања Ехтем-пашиних колона да што дубље продру у Малесију, ма да се Ехтем-паша више не налази на челу војске што оперира око Дечића.

Зато су се сви устаници повукли дубље у планине и ту су се груписали, да би заштићавали боље напуштена села, своју нејач и имовину своју. На позицијама досадањим оставили су само мањи број својијех људи тако, да сада пограничне висове што су према турским позицијама чува по 50—60 људи.

Кастрати су све позиције од Сувог Потока до хотске границе задржали у својим рукама и посјели стражама. Главни су њихови положаји на брду званом Величак, а онда се пружа на Моршај, Ћаф Гришај, Ћаф Кућела, Ћаф Патигори итд. Све су то положаји који доминирају. Они су сви добро наоружани брзометним пушкама, имају муниције и не оскудијевају ни у чему, јер се побуњеници задовољавају најпотребнијим животним намирницама.

Као што из Цариграда јављају, министарство војно добило је од Шефкет Тургут паше извјештај, да је његов позив за предају остао безуспјешан. Разумије се, да у Арбанаси нападнути прије него им је дат им рок за предају истекао и да су трупе турске предухитриле цијелу ствар.

Да би се објаснило зашто Тургут паша још није почео одлучну акцију против побуњеника, износи се, да то чини зато што очекује да му стигне цјелокупан ратни материјал и коначне наредбе из Цариграда. Из тога многи листови изводе, да се та акција намјерно одлаже како би се отпочела послије Султанова пута не би ли се избјегли могући неповољни инсиденти.

По самим извјештајима из Цариграда сукоби око Берана још једнако трају.

Исто тако јавља се, да је командант турског батаљона, који је без знања Тургут паше напао на Дечиће, упућен у Скадар да се преда пријеком суду, који је образован од како је у цијелом скадарском вилајету проглашено опсадно стање. Само треба знати да тај командант није онај, који је проузроковао напад на Дечиће прије него је истекао рок за предају, него да је то онај командант, што је прије тога безуспјешно навалио ноћу на Дечиће, па био добијен. Њега су одиста везаног стражарно спровели у Скадар одмах послије напада, док према овом команданту који је прекршио задану ријеч Арбанасима и начао их прије него је рок истекао нијесу тако поступили, нити мисле да га предају пријеком суду.

О стању у побуњеним крајевима добили смо од наших нарочитих извјештача ове најновије вијести:

Напад на логор код Скадра

Подгорица, 11. маја — Упорно се одржава глас, да су Шаљани успјели да се привуку турској војсци што се улогорила крај самог Скадра и да су је напали. Овај напад веле изазвао је силну забуну међу војницима, да су јурили као обезглављени изненађени и преплашени.

Онако исто као што се ова вијест не потврђује, не зна се ни шта је све било приликом овог напада и како се свршио по војску и нападаче.

Побуњеници на Сувом Потоку

Подгорица, 11. маја. — Један дио Кастрата изненадно је у угорак вече напао на турске страже код Сувог Потока. Препуцавање трајало је том приликом цијелу ноћ и побуњеници су се тек пред зору повукли.

Од стране побуњеника није нико погинуо, а како су турске страже прошле не зна се тачно, али су имале губитака.

Позив Миридита

Подгорица, 11. маја. — Миридити су се ријешили да буду од сада активнији и ради тога су се обратили на оне побуњенике што се налазе од к Сувог Потока у Кастратима и позвали их да им приступе и дођу у Миридите како би успјешније могли да одољевају навали турске војске, која ће морати ових дана да предузме акцију и према Миридитима.

Није познато шта су на овај позив Кастрати одговорили, али се држи да му се одмах неће одазвати.

Кастрати су се добрим дијелом повукли у планине и само мали дио је остао на висовима према турској војсци. Они што се су повукли имају за задатак да дају отпора колонама из Туза и са Дечића и да спречавају продирање војске из Гусиња, док ће страже по висовима заустављати продирање и утврђивање турске војске према нашој граници. Из тога узрока и не могу да напуштају своје положаје и без нужде да пролазе Миридитима, који су се ријешили да се бране само код својијех кућа.

Напад на страже у Скадру

Подгорица, 12. маја. — Путници што долазе из Скадра причају, да је тамо било велико пуцање у близини српског гробља, које је у непосредној близини болнице и главне кауше у сјеверном дијелу Скадра, а у близини Кира. Кажу, да су турске страже биле нападнуте од 20—30 непознатих људи.

Тургут паша на бојишту

Подгорица, 13. маја. — У сриједу вече Тургут паша био је на првом бојишту у Kапливик, гдје се састао са турским кајмакамом, пошто није смио отићи право у Тузе.

Те ноћи турска стража је убила два њихова човјека, пошто их није могла у мраку познати, а мислила је да су уходе.

Запаљен село Арза

Подгорица, 13. маја. — Јутрос је, као што се из Подгорице види, војска пошла на село Арзан запалила га. Велики дим подигао се из згаришта, те се читав облак од дима створио, из чега се закључује, да је пожар велики. Пуцање се не чује док су колоне Џавидове из Гусиња послије тродневног боја успјеле су да заузму Коприште близу Лепуше.

Бјегунци се гомилају

Подгорица, 13. маја. — Данас је стигла у Подгорицу породица чувеног Прем Пренка из Шкреље, који је у турској Тешници затворен. Има их 9 чељади. И други број бјегунаца је велики.

Акција Иса Бољетинца?

Подгорица, 14. маја — Овдје је стигла вијест да се Исо Бољетинац прије три дана сударио са четири турска табора и да је во ска том приликом пострадала.

Ова се вијест још није потврдила.

Српство

Српско друштво у Пећи. Заузимањем управе трезвјене младежи у Пећи је основано коло трезвености под именом „Хвосно", које има за задатак да сузбија алкохолизам у нашем народу. Као што нас из Пећи извјештавају, коло ради сасвијем добро и настојава да се нашем народу у тамошњим крајевима помогне бар у толико што ће настојати да наша омладина одрасте потпуно трезвјена како би што боље радила на општој народној ствари.

Школске привилегије у Турској. Јавили смо већ, да су турске власти дозволиле да се отворе све српске школе у Турској и оне су отпочеле поново рад. Сад јављају да је епархиски одбор рашко-призренске митрополије наредио свима школским управама, да одмах пошљу њему учитељска свједочанства на надлежни поступак, што другим ријечима значи, да ће та свједочанства одбор давати турским властима ради потврде. Из тога произлази, да праведне и озакоњене привилегије нашег народа немају никве важности и да су те привилегије једном за свагда прођердане. То је учињено са знањем и пристанком оних, који су митрополита Нићифора натјерали да се повуче и одступи. Колико је митрополит Нићифор био у праву што се онако непоколебљиво држао у том питању, сада се најбоље види.

Словенство

Бугарско велико собрање. Изборна агитација за велико бугарско собрање, које ће се састати у Трнову ради ревизије устава, по цијелој Бугарској у највећем је јеку. На све стране по земљи агитује се што се може више и са свију страна настојавају све политичке странке, да са својим кандидантима продру. Чак су се појавиле и агитације за републику.

Закон против мита. Министар правде у Русији поднио је думи закон, којим ће се кажњавати подмићивање чиновника, пошто се испољило да је мито ухватио дубоког коријена. По предложеном закону подмићивање ће се казнити затвором од 2 мјесеца до 6 година и глобом од хиљаду рубаља.

Стогодишњица руских новина. Другога маја 1811. године појавио се у Казану први број првих руских провинцијских новина, које су под насловом: „Казанске Вијести" почеле да излазе једанпут недјељно. Оснивалац тих новина био је математичар Запољски. Од четвртог августа 1811. године те је новине почео да уређује нарочити комитет од шест професора универзитета. Године 1815. лист је почео излазити двапут недјељно. Године 1821. „Казанске Вијести" су престале да излазе, а на њихово мјесто дошао је „Казански Вјесник". Али још прије њега у Астахану су почеле 1813. године да излазе још једне провинцијалне новчне „Источне Вијести".

Муслимани у Подгорици

— Глас једног трезвјеног Муслимана —

Подгорица, 9. маја

Молим вас, поштовани господине уредниче, да изволите шљедићим редцима уступити мјеста у наредном броју вашег цијењеног листа „Цетињског Вјесника", за чем вам унапријед благодаран остајем.

Ја сам Србин мухамеданске вјере; рођен сам у Подгорици. Пошљедњих година мало сам странствовао, али сам опет сада на своје огњиште дошао под окриљем узвишеног Краља Господара, чији сам вјеран поданик свуда и на сваком мјесту и овдје и на страни био.

Сунчани зраци слободе обасјали су дана 27. јануара 1879. године како Црногорце тако и нас муслимане, којег је значајног и историског дана витешки

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

Краљ и Господар Црне Горе окупирао Подгорицу и Зету.

Нема сличних примјера да је икад иједан владар и у једној земљи таква права иновјерцима давао и дава, као што је Краљ Господар нама муслиманима.

Могу рећи, да смо могли и да можемо код Његовог Величанства у подне и у поноћи приступити, те се пожалити макар и за један грош, ако је којем нужно било.

Па нека поштовани читаоци оцијене: да ли је иједна окупирана раја и у једној европској земљи имала таквих права, као што су имали и имају муслимани у Краљевини Црној Гори.

И поред свега тога видим, да уопште не поштују добро такву наклоност, поглавито муслимани у Подгорици, јер примјећујем, да „једно мисле, а друго говоре". Они су сјетни, не знам шта им је!?

Каже се, да је неки муслиманин нашао једно парче сланине у једној џамији за шта су се потужили властима, поводом чега су власти ставиле страже и ноћне и дневне, е да би кривца ухватили.

Како чујем муслимани хоће да претпоставе, да је то морао учинити само онај, коме је тај мрс дозвољен за потрошњу — значи православни — међутим, и ако не могу доказати, ја потпуно држим, да је утурање тога парчета сланине учињено на име подвале православнима од стране оних, којима је забрањена по вјерском обичају потрошња исте, пошто се добро зна, да су православни имали и имају чак и у турско доба ријетко поштовање према вјерским обредима иновјераца, а особито према мухамеданским богомољама — џамијама, што сви морамо очитовати.

Имам тврдо убјеђење, да је горе наведено учињено само зато, да би се, бајаги, тим довео у везу арбанашки устанак, те да тобож има у њему прста и Црна Гора, а сви ми муслимани, који хоће право да каже, знамо, да Црна Гора у том устанку стоји у највећем неутралитету, једино што трпи трошкове од пребјеглих сиромашних арбанашких усташа и њихових фамилија (жене и дјеце), којим би дао човјек, што но се каже, од залогаја.

Савјест ми налаже овим путем позвати Србе мухамеданце у Подгорици, да буду вјерни краљу Господару и Домовини, чији хљеб једу, иначе били бјежати у своје вријеме, као они други, што су пребјегли — на расположење им Превеза.

Србин Мухамеданац
Хасан (Цана) Капић

Народни сабор на Рибњаку

Пишу нам из **Зубаца:**

У петак 29. априла на дан Св. Василије Острошког држана је служба Божја у црквици на Дробњаку коју је дао сазидати Краљ Никола. Храм је сазидан на уздигнутом брдашцу на спрам старе фортице турске. Црквица је на погледу Јадранског Мора, одакле је наш Краљ потоње битке, путујући са храбром војском црногорском, ради бомбардирања града Бара, спјевао ону сваком Србину познату пјесму: „Поздрављам те Сиње Море......"

Ту се сваке године скупља пуно народа, а ове године, пошто је дан био лијеп, било је око шест стотина душа од обојег пола: из Ст. и Новог Бара, Улциња, села зубачког и туђемилског, из Црмнице, из села: Глухог Дола, Лимјана и Дупила, а из пограничних села аустриских: Шушања, варошице Сутомора и села Папана, Миљеваца и осталог Спича. Од Старог и Новог Бара нијесу се могли сви смјестити да жељезничком пругом дођу но је њих преко стотине морало пјешачити.

Пошто се отпочела свечана служба, коју је држао г. поп Васо Вукотић, народ се молио Богу и Св. Василији за дуги живот Њ. Величанства Краља Николе, цара јунака, Краљице Милене, цијелог Владајућег Дома и храбре војске црногорске. Био је и овдашњи учитељ са ученицима и ученицама.

По свршетку службе Божје кренуло се са литијом и дошло до старе цркве, (само се темељи од исте виде) Св. Јована удаљене око 300 метара и пјевајући свецу тропаре. Ту је свештеник очитао еванђеље под горостасним дубовима, од којих један у обиму има 6 м. и 25 с. м. Онда се у хладовима јело и пило било оно што је свако собом донио, било што се купило, јер се ту продавало разно јело и пиће. То је наш панађур. Дошао је и вице конзул талијански, као и чиновници Барског Друштва. Исто тако био је командант барског батаљона г. Анто Шкутић, који је дошао у друштву са официрима пјешадиским и артиљериским. Послије јела мало се одморило и причало да присутни размијене мисли, како ко схваћа и посматра садашњи развој на Балкану.

А није било ни без игре и пјесме. Поведена су била два велика кола, у сваком по 50 особа мушких и женских, пјевајући „Нова Кола" Краља Николе.

Око 5 сати послије подне народ се пјевајући почео разилазити својим кућама.

Све је текло мирнијем путем.

Надати се, да ће идуће године доћи и још више народа, те да се с овог виса науживају гледајући српско море и црногорски перивој.

Просвјета

Просвјета код Бугара. Бугари се могу похвалити просвијећеном и многобројном читалачком публиком. Они имају седам књижевних и популарно-научних часописа са 6000 претплатника. Уз то имају двије периодичне библиотеке. Једна је „Всемирна библиотека", а друга је „Нова библиотека". Те библиотеке сличне су познатој Рекламовој „Универзал-Библиотеци", која излази у Липиску. Оне излазе у свескама од 4—5 штампаних табака. Свеске своју по 0.30 П. „Весмирна библиотека" има 10.000 претплатника, а „Нова библиотека" има 7000 претплатника, и то је социјалистичко подузеће.

Код Бугара је развијена доста велика љубав према књизи и писмености. Њихове новине имају врло велику публику. Сваке године листови се штампају у све већи број примјерака.

Познати бугарски писац Стојанов написао је популарно дјело о патиротском пјеснику Христу Ботеву. И ако то дјело стоји пет перп., продато је 10.000 примјерака. Пјесник Д. Страшимиров и књижевник Клинчаров штампали су готово у исто вријеме своја дјела о истоме Ботеву. Дјело Страшимирова, које стоји три перп., продато је у 3000 примјерака а дјело Клинчарова, које кошта седам перп., продато је за годину дана у 5000 примјерака. Дјела Љубена Каравелова (који је и на српском језику писао приповијетке) штампана су у 10 књига по три круне и продата су у току од пет година у 10.000 примјерака.

Недавно је пјесник Пенчо Славојков издао једну књигу својих пјесама под насловом „На острву блажених", и за први мјесец продато је 700 примјерака сваки по пет перпера. Новинар Симеон Радев написао је и ове године и штампао прву књигу дјела „Творци савремене Бугарске". Та свеска има око 800 страна и стоји пет круна. За три прва мјесеца продато је 6000 примјерака ове књиге. Ускоро ће изаћи и друга свеска, која ће, како се рачуна, бити продата у 10.000 примјерака.

А код нас?

Позориште и умјетност

Љ. Станојевић у Загребу. Као што смо јавили, члан Н. Позоришта у Биограду Љубо Станојевић гостовао је овијех дана у Загребу. О његовом гостовању загребачки листови с похвалом пишу, хвалећи његову игру. Тако „Novosti" доносе: „Г. Љуба Станојевић гостовао је синоћ у Шекспировом „Отелу" и постигао велики успјех. Бурно одобравање и ловор вијенци показаше му колико је оставио дубоки дојам у опћинству. Г. Станојевић је глумац великог стила, можда посљедњи оне храбре чете која нам даде Јовановића и Мандровића. Љепота вањскога лица и снага громког органа спаја се у њем са монументалношћу гесте, те ствара мјестимице потресан дојам а увијек утисак величине. Цијели начин његовог приказивања спомиње нас највише Монета односно класичке француске школе, прожете ипак ритмом чистог народног гусларског патоса. С весељем чекамо његовог Едипа, јер мислимо да је дан данас мало глумаца, који се више од њега приближују предаји хеленске умјетности под ведрим небом. Г. Љ. Станојевић био је примљен као брат и као дичан умјетник, т. ј. заносно. Он је у осталом много ближи нама него ли се знаде, јер је по мајци, кћери славног Илирца Матије Бана, на пола Дубровчанин. У то име добро нам дошао и често нам се повратио." Исто тако га хвале и „Србобран" и „Obzor".

Умјетнички јубилеји. Стална чланица Н. Позоришта Јелена Гавриловићка прославила је у Биограду тридесетогодишњицу свога рада на пољу уміетности 10 ов. мј. Данас прославља у Земуну тридесетогодишњицу Милош Х. Динић, члан новосадског српског позоришта, а јуче је прославила двадесетпетогодишњицу Александра Милојевићка, стални члан Н. Позоришта у Биограду.

Књижевност

Педагогика. *Изложио Љуб. М. Протић. Друго издање, ирерађено и проширено.* Биоград, 1911. Цијена 5 динара.

Добио сам на приказ књигу, чије име горе исписасмо, те ћу је радо и приказати, јер она заслужује сваку похвалу.

Педагогика Љуб. М. Протића први пут је штампана 1899. године; а ове године као друго издање, које је од веће вриједности, јер је аутор учинио у њему врло потребне измјене и допуне према најбољијема писцима Хербартове школе.

Садржина је књиге: *Увод* — педагогика и њен задатак, шта је васпитање, подјела педагогике, ред за изучавање педагогике, васпитна теорија и пракса, помоћне науке педагогике, о потреби васпитања, могућност васпитања, границе васпитања, шта чини границе васпитања, однос идивидуалности према васпитању уопште, природа и друштво у односу према васпитању; *општа педагогика* — телеологија, задатак васпитања; методологија, васпитна средства, општи преглед и подјела; настава, општи преглед; *општа дидактика* — задатак наставе, врсте интереса; наставни план: избор наставнијех предмета, избор наставног градива, концетрација наставе, распоред градива навријеме (план лекција), распоред недјељнијех часова, обрађивање наставног градива (наставна метода); основа наставне методе, примјена и извођење формалнијех ступњева, методске јединице, циљ, анализа, синтеза, асоцијација, систем, примјена, утврђивање наставног градива; питања, важност подјела, захтјеви за правилно образовање питања, одговори, јављање и прозивање, особине добријех одговора; *ходегетика* — предмет ходегетике; васпитна дисциплина, појам васпитне дисциплине, задатак васпитне дисциплине, средства васпитне дисциплине, — негативна средства: занимање, врсте занимања, игре, у ужем смислу, рад, — позитивна средства: ауторитет, љубав, заповјест, мржња, казне — обзири при избору и примања казне, врсте казна, — негативне казне: кажњавање одузимањем хране, одузимање слободе, затвор, казне које врећају понос, — позитивне казне: укор, тјелесне казне, — особита дисциплинска средства, похвале награде; васпитање у ужем смислу или непосредно образовање моралног карактера; појам и задатак васпитања у ужем смислу, општа средства, примјер, школски живот; особита средства, средства којима је начело рад: школска путовања, школске штедионице, школска градина, заштита и њега животиња, школска радионица, школска лабораторија, ђачке дружине, школске дужности; средства којима је начело одмор: игре, школске свечаности — молитва, опште народне свечаности, индивидуалне свечаности, Ђурђев-ден, завјетине, молитва за кишу, берба; родитељске вечери.

Као што се види и по садржају ова је књига обухватила разна правила, начела и законе, по којијема се обавља васпитање омладине. Градиво је ваљано обрађено, а нарочито у одјељку ходегетика. Стил је лак и разумљив. Техничка стране књиге такође је добра.

Дотична књига у првом реду намијењена је ученицима и ученицама учитељскијех школа, а корисно ће послужити и наставницима, те је као једну ваљану принову у нашој педагошкој литератури топло препоручујемо.

Ђ. Шпадијер

Милан Рабреновић, *учитељ:* **Напомене у школском раду** *наставницима основнијех школа. Прештампано из „Учитеља".* Биоград, 1910. Цијена 0 60 динара.

Рабреновић је као, вриједан учитељ и вршилац дужности школског надзорника, обилазећи школе, запазио многе лоше и добре стране у шк. раду и изнио их је у овом спису који ми је послао на приказ. Садржина је спису: махне и недостатци у практичном уч. раду, што је писац изнио пред своје другове са скромном претензијом, — да, у колико буде успио, помогне истијема у тешком наставничком раду. Мора се признати, да је писац изнио у овом спасу врло лијепијех мисли и кориснијех упустава и објашњења, што неће бити на одмет ни нашијема учитељима и учитељицама; а нарочито почетницима и учитељскијем приправницима.

У истакнутом правцу говори се у овом спису о свијема наставнинијема предметима. На првом мјесту говори се о махнама и недостатцима запаженијема код учитеља из српског језика и дају упуства како треба предавати матерњи језик. Ту су одјељци: слушање, говорење, читање — шчитавање, што је врло лијепо изложено. Шчитавање, каже, треба да је прво гласовно. У шчитавању не треба да буде предисања међугласова. Врло правилно, те и буквар треба удесити тако, да се ријечи не дијеле на слогове, јер ометају правилно шчитавање и управо изазивају наставнике, да употребљавају осуђено и преживјело срицање. О читању се говори, да буде без гријешака, течно, разумљиво, лијепо и логично. Читати треба полако (у млађијема разредима), с осјећањем, правилно, наглашавајући сваку ријеч, а застајући само код знакова. Тон у читању треба да је природан. За декламовање треба узимати и прозне саставе из свијех наставнијех предмета и са више улога. Објашњавати садржину, декламовати природно. Писмене наставе вршити поступно и под надзором. Обраћати пажњу на сполну страну и знаке. За писмене саставе узимати грађу из свих наставнијех предмета. Гријешке исправљати. Лијепо писање, каже Робреновић, занемарено је до крајнијех граница. (Тачно тако је и код нас). Писати треба сваки дан под надзором и с добријем материјалом, у млађијема разредима полако, а у старијима обратити пажњу на ситно и брзо писање.

На крају овога списа говори се о школској администрацији: школски љетопис, књига за биљежење личнијех особина, план лекција и дневник рада, школска уписница, школски дневник, дјеловодник, књига пошиљака (експедициона), списак школскијех књига, списак учила и намјештаја, рад школског одбора, формулари: за распореде часова, план лекција, дневник рада, дневник касе, годишњи рачун.

И овај дио врло је лијепо обрађен, те могу и овдје изнешена упуства послужити у многоме и нашијема наставницима у вођењу у уређењу школскијех књига.

Препоручујем овај спис нашијема учитељима и учитељицама, јер ће у њему наћи врло лијепијех и кориснијех упустава у наставничком раду.

Ђ. Шпадијер

Кратке вијести

Дума о војном кредиту. Буџетски одбор повећавајући од седам милиона на десет кредит за просвјету у Русији, дозволио је петнајест милиона рубаља за израду луке, потребну суму за израду четири нових дредноута и за уређење балтичке флоте.

Нова завјера у Португалу. Тајна републиканска дружба, позната по имену „Carbouari" ушла је у траг новој завјери против републике. Ухапшено је више особа, а међу њима један артиљериски подофицир и виша официра.

Предсједник Америчких Држава. Код шљедећих избора за предсједника Сједињених Држава, што ће се одржати на годину, мисли садашњи предсједник Тафт поновно да се кандидује. Говори се, да је Русвелт обећао, да ће ову кандидатуру подупитари.

Мадеро у Мексику. Вођа усташа Мадеро, добио је од поуздане стране извјештај, да ће бити онај час ухапшен, чим прекорачи праг главнога града. Мадеро, уздајући се у добиване гаранције, поћи ће ипак у Мексико.

Састанак војних министара. Из Токија се јавља, да ће се до скора састати руски и јапански војни министар. Обје власти хоће да прошире своју сферу у Манџурији, да буду тако спремне на сваки могући случај. Не зна се још какву улогу ће играти Јапан у руско-китајском рату, ако га случајно буде.

Папино изасланство. „Osservatore Romano" јавља, да ће папа на крунисање послати у Лондон изванредну мисију под предвођењем некадашњега папинскога нунција у Бечу, Гранита ди Белмонте као изванреднога посланика.

Забрањени листови. Ради полемичких чланака и ради писања због чега се узрујавао свијет, обустављени су у Цариграду листови „Танин Танкумат", орган умјерених либералаца, грчки лист „Нео Логес" и орган друштва Улема.

Трећа мађарска универза. У Угарској спремају доскора да оснују трећу мађарску универзу. У обзир долазе градови: Пожун, Кошова, Дебрецин, Печух и Сегедин, дочим је Темишвар изабран за другу технику у земљи.

Дневник

Краљевска награда. Њ. Величанство Краљ Виктор Емануел III., да покаже колико је милостиво примио од г. проф. витеза Доминика Фаилутиа на дар двије слике, које је овај израдио по природи у Црној Гори, а које представљају Њих. Величанства Краља Николу и узвишену Краљицу Милену, даровао је врлом сликару богат и скупоцјен спомен-дар. Проф. Фаилути и ако је још млад, добро је познат не само у Италији, него и у иностранству, јер се дуго бавио у Паризу, Бечу, Будим-Пешти, Букурешту и осталим пријестоницама балканским у служби краљевских и књажевских дворова, црквених књажева и т.д. Пригодом проглашења Црне Горе Краљевином израдио је по наредби разне слике и друге

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE ĐURĐE CRNOJEVIĆ

портрете Њ. В. Краља Николе I. и Краљице Милене. Ово доносимо по римској „Трибуни“ радујући се успјеху овога вриједног и ваљаног сликара, који је код нас најљепше успомене као сликар оставио.

Русија за мир. Предсједник Сједињених Аменичких Држава, Тафт изразио је увјерење, да ће Русија, чији је владар створио изборни суд у Хагу, склопити са Сједињеним Америчким Државама уговор о изабраном суду каков ће се склопити између Америке и Енглеске.

† Барон Банфи. Бивши предсједсједник министарства у Угарској барон Десидер Банфи умро је од запаљења плућа.

Нови опсадни топ. Као што из Беча јављају, познати фабрикант Карло Шкода изумио је нови опсадни топ, који је за 6.5 с.м. шири у обиму од досадашњих опсадних топова. О овоме новом моделу топова војно-технички стручњаци изразили су се похвално.

Велика забава. Цетињска Читаоница приређује у очи Спасов дана у сриједу велику забаву се игранком за коју су већ учињене потребне припреме. Тако су за концертни дио ангажовани поред Пјевач. Друш. „Његош“ и војне музике и најбољи чланови позоришта како би концертни дио што боље испао. Концертни дио састојаће се: из двије пјесме што ће их „Његош“ отпјевати, из пјесме г-ђе Маре Вучићевић, једног комада што ће га музика одсвирати и шале, коју ће приказивати чланови позоришта. Исто тако учиниће се све и да игранка испадне на опште задовољство, те ће се ради тога предузети све потребне припреме, као год и за бифе да би посјетиоци што боље били услужени. Како на Цетињу није скоро забаве било, а и нема изгледа да ће је послије ове у овој сезони и бити, то је ово најподеснија прилика за нашу публику да се забави и разгали. Сјем чланова на забаву ће имати приступа само нарочито позвани.

Кадетски корпус. Упис у Николајевски краљевски кадетни корпус продужен је до 1. јуна. Све молбе о примању у корпус треба слати непосредно команданту корпуса на Цетињу, а уз молбе треба приложити и све документе, који се траже по чл. 16. уредбе овог корпуса.

Крсно име. На Спасов дан Цетињска Читаоница слави своје крсно име. Тога дана ће се у сали читаонице извршити по црквеним обредима сјечење колача, а по томе ће друштвена управа примати честитања својијех чланова и гостију, којом ће се приликом спремити и скромна закуска.

Позориште. Вечерас се даје лијепа француска комедија „Радости свога дома“ од Мориса Хенекина, коју би публика требала у што већем броју да посјети. Овдје не можемо а да не примјетимо да је наша публика почела позориште да занемарује, што се најбоље видјело приликом прошле представе када се давао диван Судерманов комад „Част“, који је и по садржини и по приказивању зазлуживао да буде боље посјећен, јер код публика неће посјећивати овако красне ствари, не даје ни мало ласкава доказа о своме укусу.

Пријестоничко гробље. Из грађанства смо добили жалбу како се пријестоничко гробље не држи у најбољем реду и како би требало много што шта учинити, да се оно доведе у ред и буде онакво какво треба да је и како захтијева углед наше пријестонице. Како је наше увјерење, да ће за надлежне бити довољно ово да их подсјети, да овој ствари поклоне своју пажњу и учине што треба, то ову сасвијем оправдану жалбу и не доносимо у цјелини и редоваћемо се ако се буде што прије учинило што треба, да се пријестоничко гробље уреди и обрати му се већа пажња од сада.

Кинематограф. У понедјељак у вече биће у Зетском Дому кинематограф са потпуно новим програмом, у коме ће бити и једна *нова јубиларна слика*, нашта обраћамо нарочиту пашњу нашег грађанства.

Посипање улица. Силне кише што су биле овијех дана доста су оштетиле пријестоничке улице, те се већ приступило посипању улица и њиховом удешавању како би се довеле у ред. Држимо, да ће се као са главном, учинити и са свима улицама и да ће се нови пијесак добро набити како се не би доцније разносио и тиме штетиле улице.

Биљежник

— Из Рима јављају, да је папи поново погоршало.

— Њемачки лист „Vossiche Zeitung“, који је до сада био власништво нашљедника Фосових, прешао је у власништво банкарске радње Лазард, Сперој и Елисен.

— У Бечу је отворено љетно позориште „Венедиг“, те је том приликом била демонстрација противу громорадних женских шешира, ушљед чега су све женске морале да скину шешире и да гологлаве присуствују представи.

Крунисање енглеског краља

Јуна мјесеца крунисаће се енглески краљ Ђорђе на свечан начин. Крунисање ће се извршити по нарочитом церемонијалу и тећи ће овако:

Понедељак 6. јуна. Долазак краљевских репрезентаната. Краљевски дине у палати Бухингам.

7. јуна: Краљ и краљица примају посебна и нарочита изасланства. На вечер државни дине у Бухингам-палати.

8. јуна: Велики дочек у част премијера прекоморских колонија. Војвода од Конгута даје дине за краљевске репрезентанте у државној соби палате Ст. Јамес.

9. јуна: Крунисање. На вечер дају краљ и краљица дине у палати Бухингам.

10. јуна: Крунидбена поворка кроз Фестенд, Цити и јужни Лондон. На вечер даје Сир Едвард Греј дине краљу и краљици.

11. јуна: Краљевска смотра у Портсмуту. Краљевско друштво одилази у јутро из Лондона, а краљ и краљица спавају на краљевској јахти. Краљевски репрезентанти, депутације и гости враћају се исте вечери у Лондон.

12. јуна: Репрезентанти и гости посјећују Виндсор. На вечер дају поклисари и посланици својим принчевима и репрезентантима дине.

13. јуна: Краљ и краљица се враћају из Портсмута у Лондон. Гала-представа у Конвент-Жардену.

14. јуна: Краљевска свечаност у Бухингам-палати. Гала-представа у Хис Мајесту-Театеру.

15. јуна: Сви страни принчеви са пратњама одилазе. Краљ посјећује земљорадничку изложбу у Норвичу.

16. јуна: Служба божја захвалница у катедрали св. Павла. Иза тога лунч са Лордмером у Guild-Hallu, а онда оход у сјеверном Лондону.

17. јуна: Предавање крунидбених спомен-колајна индиским четама Послије подне дјечја свечаност у кристалној палати. Присутни краљ и краљица. Дине код министра-предсједника у Довинг стрет-у.

18. јуна: Краљ и краљица путују у Виндсор.

Несреће у свијету

— Шесторици на моторним точковима дошао је у сусрет на путу недалеко Хале-а један аутомобил са изванредном брзином. Са власником Лауевом била је његова жена и шофер. Аутомобил је ударио о три моторна точка и далеко их одбацио, но и сам је ударио о једно дрво, превалио се и путнике под собом закопао. Шофер је врло тешко рањен, а тако и жена Лауерова, док је он сам неозлијеђен. Од возача на моторним точковима је рањен један теже, остали само лако.

— Француски рибарски брод „Викторија“ се насукао код Св. Јована. 21. рибар се утопио. Недалеко обале је опет једрењак „Виљем Тел“ ударио о ледени бријег. 11 момака је нестало, 21 се спасло.

— Проф. Мечников, упутио се из Париза на научно путовање у Астрахан, гдје већ 20 година непрестано бјесни куга. У овој ће експедицији судјеловати и пет петроградских лекара. Има се истражити распрострањеност куге и услови из које бацили њезини претрпе љето.

Разне вијести

Прогон Жидова у Русији. Више петроградских листова донијело је ових дана вијест, да је у Кијеву нађен мртав 12-годишњи ученик Иншченски недалеко једне жидовске гостионице. На тијелу је било 45 рана и све је било испробадано чавлима. Кијевски лист „Националист“ је тврдио да су лекари констатовали обредно убиство, а на то је у „Новоје Времја“ изашао чланак, који оптужује Жидове због овога убиства и хушка становништво Кијева против њих. Но у исто вријеме је један од лекара Оболонски објелоданио писмо, у којем изјављује, да истрага још није довршена и да се за сада не може и не смије ништа још закључивати.

Конац окруњених глава. Један француски статистичар сабрао је податке о смрти краљева и царева. Према његовим рачунима је досада на свијету било 2540 краљева и царева у 64 различита народа. Од тих краљева су 24 извршили самоубиство, 25 их је поднијело мученичку смрт, 64 су се добровољно одрекла пријестола. Баш 100 их је погинуло у рату, 123 су свршила у друштву „мемле и јакрепа“, 151 је уморен, 108 законитим путем осуђено и смакнуто 300 њих је силом одагнано, 12 их је полудило. Остала 1634 су ваљда свршила природном смрћу. Каже „ваљда“ ради тога, јер је тешто контролирати податке и старих и прастарих времена.

Киша за — 12 година. Занимљив проблем за метеорологе даје земља, у којој пада киша сваких 12 година. То није никакова приповијест, већ збиља јужно-афричка земља Бечуана. Талијански мисионар патер Порте, пише о томе неколико занимљивих података у „Osservatore Romano“: „Збиља је чудновато, да у свим сусједним земљама пада киша, само код нас не. У Трансвалу и у Басуто-земљи је кукуруз прешао већ три стопе висине. Код нас се не може сјати. Ливингстоне је пробама и опажањима установио, да у земљи Бечуана пада киша сваких 12 година. Онда у читавој земљи влада неописано весеље, по селима се славе светковине жетве, а све кликће од радости. Урођеници и не имају другога задатка, него испословати кишу. За то им се вјера и састоји само из низа сујевјерних обичаја, којима хоће да примаме кишу“.

Занимљивости

— Од свију енглеских листова највише се растура Дели Мел — 1,200.000. примјерака.

— На 38, 450.789 Француза у Француској долази 1633.871. станац.

— Шведска ће бити прва, која ће у Европи донијети закон, да лица која болују од нашљедних болести не смију ступати у брак.

ОГЛАСИ

Народној Штедионици на Цетињу

потребан је један добар чиновник, који се разумије у књиговодству и који је као такав служио код којег домаћег или страног завода. Мјесто може заузети одмах. Понуде са односним документима треба послатити на горњу адресу. 2,3

НА ЗНАЊЕ

У мојој кројачкој радњи израђујем

официрску униформу

строго по најновијем пропису, са врло умереном цијеном, и брзом услугом.

Зато слободан сам препоручити се г. гос. официрима за што већу посјету.

с поштовањем

Јован Бујишић, кројач.

Цетиње, Катунска ул. бр. 36. 5—5

38—50

УПРАВАМА НАРОДНИХ ШКОЛА и ШКОЛСКИМ ОДБОРИМА

НА ЗНАЊЕ

Богати избор **књига за младеж**, најподеснијих **за дарове** о испитима има

КЊИЖАРА

Мартиновића и Иванишевића

ЦЕТИЊЕ

Списак на захтјев одмах шаље — услови најповољнији

1—3

НАЈВЕЋА ТВОРИЦА и ТРГОВИНА СРП. ПРАВ. ЦРКВ. УТВАРИ

НИКОЛЕ ИВКОВИЋА у НОВОМ САДУ — у својој кући, Дунавска улица бр. 10

Позната је да нема конкуренције, у јефтиним ценама, а још мање усавршено доброј изради црквених утвари, а све ово још надмашује моје огромно

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

Одежда, литија, неба, барјака, крстова, кандила, полијелеја (ћока), плаштаница, кивота, свећњака, путира, пјетохљебница и икона у свима могућим врстама за цркве, домове и т. д. све што у ову струку спада. **Иконостасе израђујем тачно по плану на потпуно задовољство** мојих цењених муштерија. У плановима имам велики избор.

Свештеничке хаљине израђујем сасвим тачно и добро, то јамчи моја дугогодишња пракса. Шешира, камилавки и појасева имам увек највећи избор.

НАРУЏБИНЕ ВРШИМ ТАЧНО и ОДМАХ

Адреса за писма и наруџбе:

Nikola Ivkovits, Ujvidék (Novi Sad) Ugarska

13—30

Штампа Кр. Ц. Државне Штампарије.

Власник и одговорни уредник Лазар Чобељић